

Kontrollkäik SA-sse Sillamäe Haigla

(1) Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 02.12.2014 hilisõhtusel ajal ette teatamata SA Sillamäe Haigla õendusabi teenust eesmärgiga tuvastada, kas asutuses esineb jätkuvalt oht palatite uste lukustamiseks.

SA Sillamäe Haigla õendusabi teenust osutatakse aadressil Tervise tn 2, Sillamäe. Tegevusloa järgi võib teenust osutada kuni 60 patsiendile.

Varem on õiguskantsler SA Sillamäe Haigla (edaspidi *haigla*) tegevust kontrollinud 29.01.2013. Kontrollkäigu järel tegi õiguskantsler haiglale ettepaneku viivitamatult lõpetada palati uste lukustamine ning eemaldada teenusel viibivate isikute palatite ustelt lukustusvahendid, millega saab ukse väljastpoolt sulgeda võimaluseta ust seestpoolt avada.¹

(2) Õiguskantsler kontrollis, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikut alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokollis artiklis 3 sätestatud riigi ennetusasutuse funktsiooni, kas haiglas esineb jätkuvalt oht patsientide vabuspõhiõiguse põhjendamatuks piiramiseks palatite uste lukustamise näol.

(3) Kontrollkäigu raames kontrollisid õiguskantsleri nõunikud, kas palatite ustelt on eemaldatud riivid, mis võimaldasid ukse väljastpoolt lukustada, ning vestlesid ringkäigu ajal asutuse töötajatega.

(4) Õiguskantsleri seisukoht

4.1 Palatite uste lukustamine

Kontrolli tulemusel selgus, et palatite ustelt olid eemaldatud riivid, mis võimaldasid ukse väljastpoolt sulgeda nii, et neid polnud võimalik seestpoolt avada. Seega täitis haigla õiguskantsleri 20.01.2013 kontrollkäigu tulemuse põhjal tehtud ettepaneku.

4.2. Personali piisavus ja kättesaadavus

Kontrollimise käigus tuli aga välja, et hilisõhtusel ja öisel ajal pole haiglas tööl õde. Tööl on vaid hooldajad.

Veel ilmnis kontrollimise käigus, et teisel korrusel oli hooldaja end lukustanud personali ruumi ning tema väljumine toast võttis märkimisväärselt kaua aega (ilmselt probleemid lukuga).

Tulenevalt [sotsiaalministri 13.01.2014 määruse nr 3 „Õendushaiglas iseseisvalt osutada lubatud õendusabiteenuste loetelu ja nende hulka kuuluvad tegevused ning nõuded statsionaarse õendusabi iseseisvalt osutamiseks vajalikule töötajate koosseisule, ruumidele, sisseseadele, aparatuurile ja töövahenditele“ § 6 lg 2](#) peavad iseseisva statsionaarse õendusabiteenuse osutamiseks haiglas töötama vähemalt 1,3 õde ja 1,5 hooldajat 20 patsiendi kohta, neist ööpäev läbi vähemalt üks õde ja üks hooldaja.

¹ Kontrollkäigu kokkuvõte on kättesaadav arvutivõrgus:

http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/kontrollkaigu_kokkuvote_sa_sillamae_haigla.pdf.

Õigusaktidega nõutav arv personali peab patsientidele kättesaadav olema kogu aeg, ka öisel ajal. Seda põhjusel, et haiglas viibivad üldjuhul erinevate raskete seisunditega patsiendid, kes võivad erinevaid õendustoiminguid vajada ka öösiti. Seejuures ei pea personal haiglas mitte ainult kohal olema, vaid personal peab olema patsiendile vajadusel ka kättesaadav ning tegema oma tööd hilisõhtusel ja öisel ajal. Nimelt võib vajaliku abi ja hoolduse tagamata jätmisel tekkida oht isiku piinavaks, julmaks või väarikust alandavaks kohtlemiseks, mis on Eesti Vabariigi põhiseaduse (edaspidi PS) § 18 järgi keelatud. PS § 18 tuleneva keelu alusväärtuseks on inimväarikus. Lisaks põhiseadusele kaitseb inimväarikust piinamise keelu kaudu inimõiguste ülddeklaratsiooni artikkel 5, ÜRO piinamise ning muude julmade, ebainimlike või inimväarikust alandavate kohtlemis- ja karistamisviiside vastane konventsioon, kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artikkel 7 ning inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikkel 3. Siinjuures märgib õiguskantsler, et Euroopa Inimõiguste Kohus on seisukohal, et väarikust alandavaks kohtlemise tuvastamiseks ei ole tahtluse olemasolu määrav.²

Õendushaiglas peab õde tegema patsiendi vajadustest lähtuvalt erinevaid õendusabitoiminguid ning viima läbi arsti otsuse alusel raviprotseduure. Kuigi vajadus toimingute ja protseduuride järele võib öösel olla eelduslikult väiksem, kui päevasel ajal, siis välistada sellise vajaduse teket pole võimalik (nt arsti määratud ravimite manustamine, sh valuravi). Igakordne kiirabi väljakutumine tegevuste läbiviimiseks, mida peaks tegema õde kohapeal, oleks ebaotstarbekas. Võib tekkida ka oht, et õde asemel teeb vajalikke toiminguid nt hooldaja, kellel vastav pädevus puudub.

Hooldajal on õendushaiglas samuti oma pädevus ja roll, mida tuleb täita päevasel või öisel ajal. Olukorras, kus hooldaja on ennast lukustanud personali tuppa ning ei saa järelikult samal ajal tegeleda oma töökohustustega, on oht, et hooldaja ei pruugi märgata õigeaegselt abi või hoolt vajavat patsienti. Abist või hooldusest ilmajäämise oht võib olla eriti suur veel seetõttu, et ka palatite ukсед olid osaliselt suletud ning nt abi hüüdva isiku hääl tõenäoliselt hooldajani ei jõuaks. Seejuures õde väljakutse süsteem ei pruugi alati aidata, kuna patsient võib olla sellises seisundis, et ta pole suuteline nuppu vajutama.

Eeltoodut arvestades teeb õiguskantsler soovitus tagada, et haiglas oleks kooskõlas õigusaktidega hilisõhtusel ja öisel ajal tööl õde ning et haiglas hilisõhtusel ja öisel ajal kohal olev personal oleks patsientidele kättesaadav ning teeks oma tööd.

Õiguskantsler palub SA-lt Sillamäe Haigla teavet nimetatud soovitusete täitmise kohta hiljemalt 30.01.2015.

² Nii on Euroopa Inimõiguste Kohus oma lahendis *Price vs Ühendkuningriik* leidnud, et abivajava isiku pidamine tingimustes, mis ei vasta tema hooldusvajadusele, võib kujutada inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklist 3 tuleneva alandava kohtlemise keelu rikkumist. Seda isegi siis, kui puudub otsene tahtlus isiku alandavaks kohtlemiseks. Vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 10.07.2001 lahend [Price vs Ühendkuningriik](#), p 30.